

ISSN: 2226-0099 (Print)
ISSN: 2664-6102 (Online)

Міністерство освіти і науки України

**ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ТАВРІЙСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

Серія: Сільськогосподарські науки

119

*Рекомендовано до друку вченою радою Херсонського державного аграрно-економічного університету
(протокол № 13 від 25.06.2021 року)*

Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки / Херсонський державний аграрно-економічний університет. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 119.296 с.

На підставі Наказу Міністерства освіти і науки України від 14.05.2020 № 627 (додаток 2) журнал внесений до Переліку фахових видань України (категорія «Б») у галузі сільськогосподарських наук (101 - Екологія, 201 - Агроніомія, 202 - Захист і карантин рослин, 204 - Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва, 207 - Водні біоресурси та аквакультура).

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 24814-14754ПР від 31.05.2021 року.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Редакційна колегія:

Аверчев Олександр Володимирович - проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету, д.с.-г.н., професор - головний редактор

Ушкаренко Віктор Олександрович - завідувач кафедри землеробства Херсонського державного аграрно-економічного університету, д.с.-г.н., професор, академік НААН

Вожегова Раїса Анатоліївна - директор Інституту зрошуваного землеробства НААН України (м. Херсон), д.с.-г.н., професор, член-кор. НААН, заслужений діяч науки і техніки України

Шахман Ірина Олександрівна - доцент кафедри екології та сталого розвитку імені професора Ю.В. Пилипенка Херсонського державного аграрно-економічного університету, к.географ.н., доцент

Домарацький Євгеній Олександрович - доцент кафедри рослинництва, генетики, селекції та насінництва Херсонського державного аграрно-економічного університету, д.с.-г.н., доцент

Лавренко Сергій Олегович - доцент кафедри землеробства Херсонського державного аграрно-економічного університету, к.с.-г.н., доцент

Лавриненко Юрій Олександрович - заступник директора з наукової роботи Інституту зрошуваного землеробства НААН України (м. Херсон), д.с.-г.н., професор, чл.-кор. НААН

Коковіхін Сергій Васильович - заступник директора Інституту зрошуваного землеробства НААН України, д.с.-г.н., професор

Србіслав Денчіч - член-кор. Академії наук і мистецтв та Академії технічних наук Сербії, д.ген.н., професор (Сербія)

Осадовський Збигнев - ректор Поморської Академії, д.біол.н., професор (Слупськ, Республіка Польща)

	Черних С.А., Лемішко С.М. Вплив екобіологічних заходів застосування засобів захисту росту в агрофітоценозах гороху на ураженість аскохітозом в умовах Північного Степу України.....	136
..... 3	Юрченко С.О., Баган А.В., Шакалій С.М. Вплив передпосівної обробки насіння стимулятором росту «1г Seed treatment» на продуктивність арахісу (<i>Arachis hypogaea L.</i>).....	144
юса 3		
В.		
УСННЯ 8	ТВАРИННИЦТВО, КОРМОВИРОБНИЦТВО, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРЕРОБКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	152
ІННЯ16	Альшамайлех Х., Кулібаба Р.О., Ляшенко Ю.В. Аналіз особливостей генетичної структури різних популяцій корів української чорно-рябої молочної породи за поліморфізмом локусів кількісних ознак	152
ГТЬ	Вінюков А.О., Вінюков О.О. Порівняльна оцінка м'ясних порід та схрещених груп голубів	159
.....28		
І 35	Калинка А.К. Продуктивність і газоенергетичний обмін бугайців м'ясного комолого сименталу в умовах Буковини	167
..... 40	Калинка А.К., Казьмірук Л.В. Екстер'єр і конституція нової популяції м'ясних сименталів худоби в умовах Буковини	175
культур 48	Карпенко О.В., Баюра Б.М., Фізяр Л.С. Дослідження факторів освітлення та годівлі під час утримання промислового стада курей-несучок у господарствах південного регіону України.....	183
гивність	Kondratiuk V.M., Ivaniuta A.O. Morphological composition of the body and chemical composition of trout meat depending on amino acid levels in feed.....	188
.....56	Крамаренко О.С., Крамаренко С.С. Аналіз вторинного співвідношення статей у стаді молочної худоби	196
/країни 61	Щербина О.В. Вплив диференціації птиці й умов утримання на яєчну продуктивність.....	204
ення 67		
УВИХ 73	МЕЛІОРАЦІЯ І РОДЮЧІСТЬ ГРУНТІВ	211
ність 83	Афанасьєв Ю.О. Показники ґрунтово-меліоративного стану каштанових солонцюватих ґрунтів за краплинного зрошення	211
нти	Козленко Є.В., Морозов О.В., Морозов В.В. Новий варіант технології формування якості води Інгулецької зрошувальної системи при відновленні проектної площі зрошення..	218
.....92	Марковська О.Є. Моделювання режимів зрошення різних сортів рису з використанням інформаційно-програмного комплексу AquaCrop.....	227
дзи	Пліско І.В., Трофименко П.І., Куцова К.М., Зобнів І.С., Трофименко Н.В., Ляшенко Д.О. Геопросторова диференціація показників ґрунтової родючості та їх дистанційна верифікація	235
.....99		
бного 111	ЕКОЛОГІЯ, ІХТІОЛОГІЯ ТА АКВАКУЛЬТУРА	247
тогіях 123	Алмашова В.С. Оцінка впливу на навколишнє середовище виробничої діяльності підприємства ТОВ «Заря» Білозерського району Херсонської області	247
.....129	Нагасва С.П., Юрасов С.М., Зубарева Ю.А. Дослідження впливу еколого-туристичної діяльності на територію біосферного заповідника «Асканія Нова»	252

УДК 636.22/.28.082.13

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2021.119.23>

ЕКСТЕР'ЄР І КОНСТИТУЦІЯ НОВОЇ ПОПУЛЯЦІЇ М'ЯСНИХ СИМЕНТАЛІВ ХУДОБИ В УМОВАХ БУКОВИНИ

Калинка А.К. – к.с.-г.н., с.н.с., член-кореспондент Міжнародної академії наук екології, безпеки людини та природи, завідувач відділу селекції, розведення, годівлі та технології виробництва тваринницької продукції, Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України
Казьмірук Л.В. – к.с.-г.н., доцент кафедри ветеринарної, гігієни та розведення тварин, Вінницький національний аграрний університет

У пропонованій статті викладені сучасні методи формування племінних стад із розведення нової популяції м'ясного сименталу жуйних із високим генетичним продуктивним потенціалом продуктивності з добовими приростами на підсисі влітку на культурних пасовищах 950–1050 г. в базових племінних господарствах, що є актуальним у Карпатському регіоні Буковини. Установлено, що корови нової популяції буковинського зонального типу м'ясного комолого сименталу худоби провідного племінного заводу з ДП ДГ «Чернівецьке», що діє в Україні, за висотними промірами, глибиною грудей та довжиною тулуба мають перевагу на 6,7–8,3% більше перед матками інших господарств України.

Дослідженнями визначено, що індекси довгоногості, тазо-грудний та перерослості з віком зменшуються, а широкогрудності, глибокогрудності, розтягнутості та костистості – збільшуються. Індекси грудний та збитості змінюються неістотно. Результати досліджень показують, що індекси будови тіла корів відповідають м'ясному типу тварин і свідчать про добрий розвиток і пропорційність будови тіла корів нової генерації буковинського зонального типу м'ясного сименталу. Корови племінного заводу ДП ДГ «Чернівецьке» мають індекс збитості вищий на 6,3% порівняно з ровесницями колишнього племінного заводу ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард», а розтягнутості – на 2,5%. Дослідженнями доведено, що жива маса корів у племінних базових господарствах Буковини з розведення м'ясного комолого сименталу нового типу худоби, яка коливається в межах 475–491 кг (I розтєлення), 531–543 кг (II розтєлення) та 557–579 кг (III розтєлення) в середньому 530 кг, а окремі рекордистки мали живу масу до 723–755 кг. Результати проведених досліджень указують на те, що за виходом телят за відлучення з розрахунку на 100 корів тварини м'ясного сименталу худоби господарства ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард» переважають місцеву симентальську породу на 8,3% більше від колишнього племінного репродуктора СВК «Буковина». Жива маса телят у 7-місячному віці була найбільшою в ДП ДГ «Чернівецьке» – 205,3 кг, що на 19,6 кг (9,7%) більше за нащадків симентальської худоби репродуктора СВК «Буковина».

Ключові слова: порода, генетичний потенціал, проміри, індекси тіла, жива маса, добовий приріст.

Kalinka A.K., Kazmiruk L.V. Exterior and body constitution of a new population of beef cattle under the conditions of Bukovina

The proposed article outlines modern methods of forming breeding herds for breeding a new population of meat Simmental ruminants with a high genetic productivity potential with daily gains of 950–1050 g in the summer on cultivated pastures at basic breeding farms, which is relevant in the Carpathian region. It is established that the cows of the new population of the Bukovina zonal type of meat hornless Simmental cattle of the leading and operating in Ukraine breeding farm Chernivetske in height measurements, chest depth and torso length have an advantage of 6.7–8.3% more than the cows of other farms in Ukraine.

The studies have shown that the indices of leg length, pelvic-thoracic and excessive growth decrease with age, and indices of broad-chestedness, deep-chestedness, stretchiness and bone increase. Indices of thoracic and blockiness change insignificantly. The research results show

that the body structure indices of cows correspond to the meat type of animals and indicate good development and proportionality of the body structure of the new generation cows of the Bukovina zonal type of meat Simmental. The cows of the breeding plant of the State Enterprise Chernivetske have a blockiness index higher by 6.3% in comparison with the peers of the former breeding plant of SE Rokytno, LLC Avangard, and the elongation index is 2.5% higher. The studies have shown that the live weight of cows at the base breeding farms of Bukovina for breeding the new meat hornless type of cattle, which ranges from 475-491 kg (I-calving), 531 – 543 (II-calving) and 557 – 579 kg (III-calving) on average 530 kg, and some record holders had a live weight of 723 -755 kg. The results of the research indicate that the yield of calves at weaning per 100 cows of meat Simmental cattle of the farm SE Rokytno, LLC Avangard exceeds the local Simmental breed of the former breeding farm Bukovina by 8.3%. Live weight of calves at the age of 7 months was the highest at SE Chernivetske – 205.3 kg, which is 19.6 kg (9.7%) more than in the descendants of Simmental cattle of the breeding farm Bukovina.

Key words: *breed, genetic potential, measurements, body indices, live weight, daily gain.*

Постановка проблеми. Останнім часом галузь м'ясного скотарства України зумовлена розведенням уперше нової популяції створюваного буковинського зонального типу м'ясного комолого сименталу худоби, яка добре акліматизувалася і розмножується на основі власної бази племінних ресурсів і дає дешеву яловичину, що є актуальним для зони Українських Карпат [1, с. 2; 6; 7, с. 213].

З огляду на це, вітчизняними вченими доведено, що кращими показниками використання енергії і протеїну кормів під час переробки їх у продукти харчування є м'ясне скотарство, яке успішно розвивається не один рік у Карпатському регіоні Буковини. Для цього була розроблена селекційно племінна регіональна програма якісного перетворення буковинської місцевої симентальської породи худоби з використанням генофонду м'ясних сименталів та завдяки довготривалій спільній роботі науковців і спеціалістів, які сформуvalи новий тип м'ясного сименталу худоби для Буковини.

Оскільки м'ясна худоба нової генерації створена методом поглинального схрещування місцевої буковинської симентальської породи комбінованого напряму продуктивності з бугаями-плідниками м'ясного напрямку продуктивності американської, канадської та австрійської селекції, яка розводиться «в собі», що забезпечує стійке передання ознак своїм нащадкам та добре акліматизувалися до зони Карпат.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проведені дослідження з буковинським зональним типом м'ясного комолого сименталу худоби, що є результатом багаторічної спрямованої селекційної роботи науковців селекціонерів Буковинської ДСГДС ІСГ КР НААН для розведення та отримання дешевої та якісної яловичини у господарствах, які розташовуються в різних кліматичних зонах Карпатського регіону України.

Так, завдяки новому типу м'ясних жуйних, якому характерний високий генетичний потенціал молочної та м'ясної продуктивності, а саме бугайці, які у 18-місячному віці досягають живої маси 500–550 кг у передгірській зоні регіону Буковини. Так, за результатами буковинських науковців доведено, що тварини нової генерації, які переважають ровесників місцевих сименталів комбінованого молочного типу за енергією росту на 15–23%, та забійним виходом м'яса на 10,4–12% із використанням максимально культурних пасовищ, які розташовуються в передгірській зоні регіону Буковини.

Отже, селекційно-племінна дослідна робота, яка виконується у створенні буковинського зонального типу м'ясного комолого сименталу жуйних, проводиться згідно з розробленими перспективними планами, скоординованими з програмою

наукового забезпечення у межах науково-виробничої системи, відповідають власним цільовим розробленим стандартам.

Постановка завдання. Мета статті – вивчити екстер'єрні і конституційні селекційні показники нової популяції створюваного буковинського зонального типу м'ясного комолого сименталу худоби в господарствах, що знаходяться в різних кліматичних зонах Карпатського регіону Буковини.

Для проведеної селекційної роботи регіональні науковці селекціонери проводять багаторічні дослідження на основі аналізу генеалогічного складу стада корів нової генерації з підбору висококласних бугаїв-плідників м'ясного напрямку продуктивності різної селекції та ліній, які оцінені за якістю своїх нащадків із високою продуктивністю м'ясних стад жуйних зі щорічним ремонтом їх первістками, оціненими за комплексом ознак із проведенням фенотипової оцінки корів-первісток.

За виконаними результатами селекційної роботи відібрано висококласних чистопорідних м'ясних плідників-поліпшувачів, а також оцінювали маточне поголів'я за фенотипом, заздалегідь підготовляли нетелей до лактації з подальшою оцінкою молочної продуктивності за 1 лактацію і подальших із відтворювальними функціями в кожному підконтрольному м'ясному стаді.

У селекційній роботі в стадах нової популяції м'ясної худоби були використані чистопорідні бугаї-поліпшувачі з м'ясною продуктивністю жіночих предків родоводу. Інтенсивне використання кращих плідників дозволяє підвищувати генетичний потенціал стад на 2,5% за одне покоління [3, с. 13; 4, с. 119; 5, с. 35; 7, с. 23; 8, с. 12; 9, с. 75].

Під час ведення селекційної роботи з проведення оцінки екстер'єру з проведенням окомірно і за промірами основних статей тіла жуйних, які не відповідали запланованим параметрам виранжировували або вибраковували для проведення апробації з цієї м'ясної худоби.

Виклад основного матеріалу досліджень. У процесі селекційного аналізу показників продуктивності нової створеної популяції м'ясних комолых симентальських стад худоби, у яких утримували по 25–32 молодих корів – первісток із ремонтом у межах 20–25% в розрахунку на 100 маток в усіх базових стадах цього типу м'ясної худоби.

У своїх селекційних дослідженнях визначали, що на основі промірів статей тіла корів, які майже не відрізнялися від даних, що містяться в новій розробленій інструкції для української симентальської м'ясної породи худоби, що створюється. Так, корови м'ясного комолого сименталу худоби, які мають задовільнену розвинену власну мускулатуру та кістяк, гармонійну будову тіла без істотних недоліків екстер'єру й оцінені в середньому 7,5–9,5 бала, що відповідають вимогам першого класу майже за всі роки проведення селекційно-племінної роботи.

Оскільки за результатами дослідження визначено недорозвиненість із неправильною формою вим'я маток і перехватом за лопатками, вузькогрудність, шаблованість та зближеність ніг у скакових суглобах, м'яка спина – недоліки екстер'єру та за мастю худоби розподілено з половою мастю 5%, полово-рябою – 92%, червоно-рябою – 1,7 % та червоною – 1,3%.

Тому завдяки визначеним показникам результатів селекційної роботи нами проведено виміри за основними промірами статей екстер'єру дорослих корів в основних базових господарствах Буковини (табл. 1).

Таблиця 1

Основні проміри статей тіла дорослих корів, см

Проміри	Буковинський зональний тип м'ясного комолого сименталу худоби			Симентальська
	Статуси господарств			
	Племзавод		Дочірне	Репродуктор
	ДПДГ «Чернівецьке» (n= 99)	ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард» (n=125)	СВПК «Перемога» (n=75)	СВК «Буковина» (n=185)
Висота в холці	133,1± 0,35	128,8±0,23	130,5±0,26	130,1±,0,19
Висота в спині	132,5±0,27	128,0±0,37	131,3±0,25	130,5±0,33
Висота в крижах	138,3±0,26	134,2±,032,	136,5±0,36	136,3±0,21
Ширина грудей за лопатками	44,9±0,21	38,4±0,27	39,5±0,23	38,5±0,19
Глибина грудей	69,5±0,28	67,4±0,21	66,3±0,18	65,5±0,27
Довжина тулуба	161,3±0,31	155,5±0,35	154,5±0,29	153,0±0,28
Коса довжина тулуба стрічкою	181,2±0,34	177,4±0,41	177,0±0,26	173,6±0,21
Обхват грудей	187,8±0,17	181,8±0,15	182,6±0,19	180,6±0,13
Обхват п'ястка	19,8±0,11	18,4±0,9	18,7±0,10	18,9±0,7
Коса довжина заду	53,2±0,15	52,0±0,17	51,6±0,19	51,5±0,13

Установлено, що корови нової генерації м'ясного комолого сименталу у порівнянні в Україні племінному заводу ДПДГ «Чернівецьке» Буковинської ДСГДС ІСГ КР НААН за висотними промірами, глибиною грудей та довжиною тулуба мають перевагу на 7,8% від м'ясних корів інших господарств різних регіонів України, що займаються розведенням цієї м'ясної худоби, проте поступаються їм за широтними промірами, косою довжиною заду та обхватом грудей за лопатками.

Цікавим у проведеній селекційній роботі є те, що корови з племінного заводу ДП ДГ «Чернівецьке» за висотними промірами, глибиною грудей та довжиною тулуба мають перевагу на 6,7–8,3% перед коровами інших стад, як-от ТОВ «МХП Баффало» Маневецького району Волинської області, та від маток племінного заводу Уманського племінного об'єднання, що мають дещо широкі проміри косу довжину заду та обхватом грудей за лопатками.

Під час проведених власних обстежень корів нової популяції м'ясного комолого сименталу худоби, які мають більшу ширину в клубках, кульшових зчленуваннях, а також косу довжину заду та тулуба стрічкою, ніж корови симентальської породи в колишньому племінному господарстві СВК «Буковина» с. Жадова Сторожинецького району Чернівецької області.

За даними, проведеними середніми промірами, одержаними від 365 корів м'ясного комолого сименталу (висота в холці 130,8 см), де таке м'ясне поголів'я віднесено до типу середніх і вище сименталів нової генерації худоби. Дані обстежень екстер'єру пропорціональні тілу будови, мають відмінну ширину грудей, гарну довжину і ширину заду, міцний кістяк-свідчить про достатній ріст і задовільний розвиток м'ясних сименталів у більшості базових господарств регіону Буковини.

За рахунок окомірної оцінки тіло будови корів за стабільною системою доповнює характеристику екстер'єру і конституції поголів'я м'ясного комолого сименталу із Середнім балом за екстер'єр маток становить 75,6–8,53, що відповідає вимогам стандарту та класу еліта і вище комплексного класі в умовах зони Карпатського регіону Буковини.

Таким чином, матеріали характеристики екстер'єру свідчать, що корови м'ясного комолого сименталу худоби в більшості племінних базових та дочірніх господарствах області, особливо в племінному заводі ДПДГ «Чернівецьке», досить добре розвинуті, мають достатню глибину грудей і ширину заду, компактний тулуб та ширину грудей.

Для повнішої викладеної зоотехнічної характеристики м'ясної худоби нового типу господарствах Чернівецької області наведено індекси будови тіла у повновікових корів (табл. 2).

Таблиця 2

Індекси будови тіла корів, (%)

Індекс	Базові господарства		
	ДПДГ «Чернівецьке»	ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард»	Репродуктор СВПК «Перемога»
Широкогрудності	29,8±0,15	28,8±0,17	29,1±0,11
Глибокогрудності	51,6±0,21	51,3±0,18	50,6±0,23
Грудний	64,6±0,13	58,5±0,15	59,1±0,11
Тазо-грудний	85,2±0,19	78,7±1,11	75,9±0,21
Формату таза	92,3±0,11	90,1±0,13	91,3±0,17
Костистості	15,0±0,09	14,1±0,07	14,2±0,11
Збитості	123,4±0,36	116,1±0,27	116,5±0,31
Розтягнутості	120,3±0,25	117,4±0,21	120,0±0,17
Перерослості	104,4±0,13	106,5±0,11	104,8±0,09
Довгоногості	47,4±0,12	49,7±0,09	48,5±0,13

Дані, наведені в табл. 2, показують, що індекс широкогрудності у дорослих корів становить 29,8%. Він значно нижчий, ніж показник у племзаводі ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард». Так, індекс довгоногості у худоби ДП ДГ «Чернівецьке» вищий, ніж у корів СВПК «Перемога» та в колишньому племінному заводі ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард».

Так, вищі показники цього індексу говорять про те, що вирощування тварин у молодому віці проходило в задовільних умовах годівлі й утримання з гарною власною кормовою базою господарств. З огляду на це і визначено, що індекси довгоногості, тазо-грудний та перерослості з віком зменшуються, а широкогрудності, глибокогрудності, розтягнутості та костистості – збільшуються. Індекси грудний та збитості змінюються неістотно.

За проведеними нашими науковими селекційними дослідженнями, встановлено, що індекси будови тіла корів, які відповідають м'ясному типу тварин і свідчать про гарний розвиток і пропорційність будови тіла корів нової генерації м'ясного комолого сименталу худоби.

Отже, корови племінного заводу ДП ДГ «Чернівецьке» мають індекс збитості вищий на 6,3% порівняно з ровесницями племінного заводу ДП «Рокитне» СТОВ

«Авангард», а розтягнутості – на 2,5%, що не завжди відповідає параметрам типу через недостатню годівлю в ранньому періоді вирощування за основними поживними речовинами, особливо в кінці фізіологічного головного молочного періоду.

Установлено, що в подальші фізіологічні періоди вирощування, частіше влітку, коли вигорають травостої на модельному культурному пасовищі та восени у ДП ДГ «Чернівецьке» відчувається дефіцит білкових кормів і, як наслідок, відставання ремонтних телиць у рості та розвитку на 2–3 місяці від вимог стандарту симентальської, що створюється в Україні.

Тому часто плідотворне осіменіння відбувається у 18–21 місячному віці і отелення – у 29–30 місяців. Компенсація відставання в рості відбувається в період підготовки нетелей до отелення та протягом першої лактації. Із другої половини тільності нетелів переводять на раціон корів у період сухостою поживністю 10–11 корм. одиниць.

Отже, для поліпшення відтворювальної здатності і молочності корів у м'ясних стадах ми здійснювали шляхом масового добору корів-первісток за живою масою нащадків за умов відлучення та тривалістю індеференс-періоду, а корів старшого віку – за коефіцієнтом відтворювальної здатності та живою масою відлученого приплоду, встановивши рівень добору для кожної з ознак.

У селекційній дослідній роботі з м'ясними коровами, які не відповідають селекційним критеріям у стаді (мають телят із низькою живою масою до відлучення, бракує материнських якостей у широкому розумінні поняття, зокрема гінекологічними захворюваннями та фізіологічними збоченнями, агалактією та ін.), без вагань вибраковувалися.

У своїх проведених дослідженнях визначили середню живу масу маток м'ясного сименталу худоби в господарствах Чернівецької області (табл. 3).

Таблиця 3

Середня жива маса корів, кг

Господарства	Вік, років							
	3		4		5 і старше		В середньому	
	гол.	кг	гол.	кг	гол.	кг	гол.	кг
ДП ДГ «Чернівецьке»	15	491	25	543	120	579	160	534
ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард»	5	475	15	531	5	557	25	521
СТОВ «Перемога»	3	485	11	541	33	565	47	530
В середньому	23	484	51	538	158	567	232	529

Дослідженнями доведено, що жива маса корів м'ясних сименталів худоби становила 475–579 кг, (у середньому 530 кг), а окремі рекордистки мали живу масу близько 750 кг і більше. Під час створення нового м'ясного типу сименталу худоби значну увагу приділили питанню формування вікової структури живої маси стада як одному з факторів високої м'ясної продуктивності для господарств Буковини.

Так, визначено живу масу корів у господарствах області з розведення м'ясного комолого сименталу худоби нового типу, яка коливається в межах 475–491 кг (I розтел), 531–543 кг (II розтел) та 557–579 кг (III розтел) у середньому 530 кг, а окремі матки мали живу масу до 723–715 кг. Так, більше 615 кг було у 25 тваринах у племзаводі ДП ДГ «Чернівецьке». Корови-первістки мають живу масу 484 кг (I розтел), 538 кг (II розтел) та 567 кг (III розтел) в регіоні Буковини.

Отже, під час створення м'ясного комолого сименталу худоби, в якому вагомого значення надавали формуванню вікової структури живої маси жуйним як одному з факторів високої м'ясної продуктивності.

У наших селекційних дослідження визначено характеристику відтворювальної здатності маток м'ясного сименталу худоби із сервісом – періоду, який становить більше 90 днів. Між телицями нової генерації м'ясного комолого сименталу різних базових господарств регіону спостерігаються деякі відмінності за показниками відтворювальної здатності (табл. 4).

Таблиця 4

Показники відтворювальної здатності симентальських м'ясних телиць

Показник	Підконтрольні господарства			
	Породи великої рогатої худоби			
	Симентальська м'ясна			Симентальська
	ДП ДГ «Чернівецьке»	ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард»	СВПК «Перемога»	СВК «Буковина»
Жива маса при плідному осіменінні, кг	405,3±13,3	380,5±14,5	385,2±12,6	370±11,4
Заплідненість після першого осіменіння, %	81,3	85,6	87,5	88,2
Тривалість тільності, діб	283,5±1,91	289,6±1,43	285,5±1,83	290,3±1,7

Дослідженнями встановлено, що найбільшою живою масою за плідного осіменіння відзначилися телиці племінного заводу ДП ДГ «Чернівецьке» – 405 кг. На другому місці за цим показником були телиці господарства СВПК «Перемога» – 385,2 кг, на останньому – ровесниці симентали СВК «Перемога», а найвищою заплідненістю після першого осіменіння були телиці СВК «Перемога та ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард».

Таким чином, корови м'ясної худоби нової генерації здатні плідно осіменятися в межах оптимального показника сервіс-періоду. Відтворна здатність корів нової генерації сименталів у регіоні визначається умовами в господарствах і кваліфікацією ветеринарних працівників із відтворювання стада, ніж породною особливістю. Відхилення від норми, як правило, бувають у корів із високою продуктивністю, тому на утримання таких маток слід звернути особливу увагу в кожному підконтрольному стаді Буковини.

Як показало порівняльне вивчення материнських м'ясних корів-первісток, збереженість телят на підсисі була високою у корів в усіх створених базових господарствах, що становила 90,3–97,3% більше, ніж в інших господарствах галузі молочного скотарства у регіоні (табл. 5).

За показниками відтворення стад м'ясного сименталу худоби, в якого вихід телят на 100 маток, який складає в середньому 83,% із живою масою в середньому 182,9 кг у 7-місяців за відлучення, що тісно пов'язано з валовим виробництвом м'яса та собівартістю приросту в умовах Буковини.

У проведених дослідженнях із вивчення материнських якостей корів у господарствах, збереженість телят на підсисі була високою у корів в усіх господарств,

але в СВПК «Перемога» була нижчою на 19,3% за нащадків СВК «Буковина» з розведення симентальської породи. За виходом телят за умов відлучення з розрахунку на 100 корів м'ясного сименталу жуйних господарства ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард» переважають симентальську породу на 8,3% більше від СВПК «Перемога». Жива маса телят у 7-місячному віці була найбільшою у корів ДП ДГ «Чернівецьке» – 205,3 кг, що на 19,6 кг (9,7%) більше за симентальських стад корів СВК «Буковина».

Таблиця 5

Характеристика материнських якостей корів – первісток

Показник	Базові господарства				Усього
	Породи великої рогатої худоби				
	Буковинський зональний тип м'ясного комолого сименталу худоби			Симентальська	
	ДП ДГ «Чернівецьке»	ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард»	СВПК «Перемога»	СВК «Буковина»	
Збереженість телят у 1-міс. життя, %	97,3	93,7	90,3	98,5	95,1
Вихід телят на 100 корів, %	62,5	89,0	87,5	91,7	83,8
Відмова від телят, гол.	2	3	2	2	1
Жива маса телят у 7-міс. віці, кг	205,3±2,3	188,5±1,5	185,7±2,1	165,8±1,8	182,9

Таким чином, за всіма фізіологічними показниками відтворювальної здатності корови-первістки створюваного буковинського зонального типу м'ясного сименталу худоби мали значну перевагу над місцевими породами молочного напрямку продуктивності в умовах Буковини.

Висновки і пропозиції. Дослідженнями встановлено, що корови нової популяції м'ясного сименталу худоби у племінному заводі ДП ДГ «Чернівецьке» за висотними промірами, глибиною грудей та довжиною тулуба мають перевагу на 6,7–8,3%, які мають індекс збитості вищий на 6,3% порівняно з ровесницями племінного заводу ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард», а розтягнутості – на 2,5%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Буркат В.П. До розробки концепції створення галузі м'ясного скотарства в Україні. *Тваринництво України*. 1995. № 7. С. 1–2.
2. Вдовиченко Ю., Шпак Л., Калинка А. М'ясна продуктивність бичків різних типів симентальської породи в умовах передгір'я Карпат. *Тваринництво України*. 2004. № 11. С. 11–14.
3. Калинка А.К., Драб В.С. Сучасне м'ясне скотарство Буковини. *Тваринництво України*. № 5. 2009. С. 14.
4. Програма створення (формування) української симентальської м'ясної породи / Зубець М.В. та ін. Київ, 1998. 54с.

5. Програма розвитку галузі спеціалізованого м'ясного скотарства України на 1997–2005 роки / Зубець М. та ін. Київ, 1997. 119 с.
6. Перепрофілювання господарств і ферм на м'ясне скотарство (рекомендації) / Шкурин Г.Т. та ін. Київ : Видавництво Нива, 1995. 31 с.
7. Програма «Селекція у м'ясному скотарстві на період до 2010 року» / Зубець М.В. та ін. Харків, 1998. 40 с.
8. Шкурин Г.Т., Окопний О.М. Районування худоби м'ясних порід в Україні. Асоц. «М'ясне скотарство». Київ, 1994. 16 с.
9. Шкурин Г.Т. Ефективність розведення генотипів симентальської м'ясної породи. Київ : Асоц. „М'ясне скотарство”, 1998. 100 с.

УДК 636.52/58.034.083

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2021.119.24>

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ОСВІТЛЕННЯ ТА ГОДІВЛІ ПІД ЧАС УТРИМАННЯ ПРОМИСЛОВОГО СТАДА КУРЕЙ-НЕСУЧОК У ГОСПОДАРСТВАХ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Карпенко О.В. – к.с.-г.н., доцент кафедри технологій переробки та зберігання сільськогосподарської продукції,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Баяра Б.М. – студент V курсу магістратури біолого-технологічного факультету, Херсонський державний аграрно-економічний університет

Фізяр Л.С. – студентка V курсу магістратури біолого-технологічного факультету, Херсонський державний аграрно-економічний університет

Птахівництво – галузь сільськогосподарського виробництва, основним завданням якої є розведення, годівля, утримання птахів, застосування автоматизації, проведення ветеринарної профілактики з метою отримання яєць, м'яса та інших продуктів (пух, пір'я, жирна печінка тощо) з низькими витратами праці та коштів.

Ураховуючи те, що основною метою птахівництва є збільшення виробництва дієтичних продуктів харчування – яєць і м'яса – до рівня науково обґрунтованих фізіологічних потреб харчування людей, досягнення цієї мети не є можливим без упровадження передової практики й результатів наукових досліджень.

Рішення проблеми стабілізації і підвищення економічної ефективності птахівництва в умовах ринку можливе шляхом інтенсифікації виробництва. Інтенсифікація галузі повинна супроводжуватися поліпшенням племінних і продуктивних якостей поголів'я, використанням птахів нових високопродуктивних кросів.

Крім того, актуальною проблемою залишається вдосконалення елементів технології утримання промислових стад курей-несучок (використання різних джерел світла, раціонів годівлі та застосування БВД і БВМД під час приготування повнораціонних комбікормів).

Дослідження проводилися в умовах птахівничих підприємств південного регіону України. Об'єкт досліджень – птахи промислового стада кросу «Ломан браун».

Метою було дослідження нових елементів технології утримання та експлуатації курей-несучок, зокрема застосування різних джерел світла, а також на основі дійсної системи годівлі встановлення ефективності впровадження БВМД ТМ «Силач» у раціони годівлі курей-несучок, перспективність та доцільність використання в подальшому.

Установлено, що для утримання курей-несучок доцільніше використовувати кольорові металогалогенні лампи (з помаранчевим світлом). Це один із найбільш ефективних сучасних джерел світла.